

УДК: 378.147:378.22+371.13

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-20>**Маріанна Володимирівна Скоромна,***кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічних технологій початкової освіти, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,***Катерина Валеріївна Полянська,***кандидат філософських наук, доцент кафедри струнно-смічкових інструментів, Національна Музична Академія України імені П. І. Чайковського, вул. Архітектора Городецького 1-3/11, м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАГІСТРАНТІВ, ЯКІ ОТРИМАЛИ СТУПІНЬ БАКАЛАВРА ЗА РІЗНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ

Статтю присвячено актуальній проблемі дослідження формування основ педагогічної майстерності у студентів-магістрантів, які отримали освіту за ступенем бакалавра за різними спеціальностями. Для дослідження ознак педагогічної майстерності та її основних компетенцій було розроблено дві методики, що дали можливість виявити та кількісно оцінити дванадцять показників педагогічної майстерності та три показники провідних компетенцій учителя. Усі студенти перед початком експерименту були обстежені за авторськими методиками. Дослідження показало, що до проведення формувального експерименту студенти мали певні ознаки педагогічної майстерності за діагностованими показниками, які знаходилися переважно на низькому і рівні вище середнього. При цьому магістранти, що мали ступінь бакалавра з педагогічної спеціальності, мали середній та рівень вище середнього за більшістю показників. Ті, що не здобули такої освіти, фактично мали низькі значення цих ознак. Для формування основ педагогічної майстерності було розроблено спеціальний практикум з комплексом тренінгових занять, розрахований на їх інтенсивне впровадження протягом місяця в другій половині дня, який завершувався перед педагогічною практикою. Тренінг складався з трьох частин: актуально-діагностувальної, корекційно-розвивальної та формувальної. Усіх студентів, залучених до експерименту, було поділено на дві основні групи: ті, що мали педагогічну освіту, і ті, що її не мали. Кожну групу було розподілено на експериментальну та контрольну підгрупи. В експериментальній було реалізовано розроблений тренінг з основ педагогічної майстерності, а в контрольній – було проведено заняття за традиційною системою. Після завершення тренінгу та традиційних занять з педагогічної майстерності студенти приступили до педагогічної практики, після якої всі магістранти були повторно обстежені за авторськими методиками. Результати засвідчують, що в цілому у всіх групах покращилися показники, що характеризували особливості прояву різних ознак педагогічної майстерності. Змінилися дані, що характеризували їх компетентність як учителів. У студентів експериментальної групи, що мали попередню педагогічну освіту, відбулися досить суттєві позитивні зміни за діагностованими показниками. Деяко інша ситуація спостерігалася в контрольній групі у студентів, які навчалися за традиційною системою. Отримані результати в групах магістрантів, що не мали педагогічної освіти, показав, що в експериментальній підгрупі теж відбулися зрушення, але не такі суттєві. Тобто магістранти, які не мали попередньої педагогічної освіти за ступенем бакалавра, недостатньо готові до опанування програм з педагогічної майстерності за визначений період навчання.

Ключові слова: *бакалаври, компетенції, магістранти, майстерність, педагогічна навчально-професійна діяльність.*

Постановка проблеми

Проблема педагогічної майстерності майбутніх учителів, як зазначено в численних наукових працях [1; 2; 3; 4; 5; 6; 8] та ін., є достатньо актуальною, особливо для студентів педагогічних університетів непрофільних спеціальностей, які вступають до магістратури для опанування професії вчителя. Наші попередні дослідження з цієї теми засвідчили, що в різних університетах науково-методичне забезпечення щодо формування основ педагогічної майстерності в основному зосереджено на теоретичних моментах, що допомагає студентам-педагогам сформувати певні компетенції відносно знань з різних дисциплін, психоло-

гічні особливості вчителя, його культурологічні поведінкові дії, правила комунікації тощо. На жаль, практикум з відпрацювання цих та інших основ педагогічної майстерності проводиться переважно фрагментарно. Серед причин слід відзначити недостатню інтеграцію знань, вмінь та навичок у системі навчально-професійної підготовки студентів. Тобто спостерігається слабка координація та взаємодія викладачів з психології, педагогіки, філології, які коригують та формують техніку комунікації на основі ораторського мистецтва тощо. До причин також можна віднести методичні умови специфіки опанування конкретних дисциплін. Крім зазначеного, широко розповсюдже-

ним явищем є невідпрацьований контроль за опануванням студентами основ педагогічної майстерності під час проходження різних педагогічних практик. Навчальні кімнати, в яких проводяться заняття з основ педагогічної майстерності, теж ще не стали спеціалізованими лабораторіями, оформленими для проведення як групових, так й індивідуальних тренінгових занять зі студентами. Мова йде про облаштованість відповідними аудіовізуальними приладами, спеціальними дзеркалами, відеореєстраторами тощо.

Мета статті – провести комплексне дослідження, спрямоване на оцінку формування основ педагогічної майстерності студентів-магістрантів, які мають освіту за ступенем бакалавра за різними спеціальностями.

Ураховуючи мету дослідження, у роботі було поставлено такі **завдання**:

- побудувати методики дослідження різних ознак педагогічної майстерності та провідних компетенцій учителя;
- розробити цілеспрямовану систему у вигляді спеціального тренінгу з формування основ педагогічної майстерності у студентів магістратури;
- провести формувальний експеримент з апробації запропонованої системи в умовах професійної підготовки магістрантів факультету початкового навчання.

Методи дослідження

У роботі було використано спеціально побудований опитувальник, запропонований нами задля оцінки прояву різних ознак педагогічної майстерності, а саме: експресивності – прояву зовнішніх особливостей, що відображають оптимістичність на обличчі, позитивність жестів, рухів та їх адекватність (¹П1); комунікативності – прояву комунікативних особливостей, що характеризують відкритість, чіткість, гнучкість та позитивно-емоційну спрямованість мови (П2); уваги – що характеризує її об'єм, широту, перемикання та концентрацію з утримання всього учнівського класу в полі зору та адекватного реагування (П3); мислення – прояву особливостей мислення, що характеризує його оперативність, здатність до певних креативних імпровізацій, узагальненість та творчу спрямованість (П4); емоційної регуляції – прояву емоційно-почуттєвих та мотиваційно-вольових особливостей, що характеризують емпатійність, вміння адекватно реагувати на різні стресові ситуації, регулювати власні емоційні стани та стимулювати учнів до пізнавальної активності, концентрувати свої зусилля на досягненні поставленої мети (П5); володіння предметом – прояву володіння основними знаннями конкретного навчального предмету, що викладається (П6); володіння методикою формування в учнів необхідних знань, вмінь та навичок (П7); моральності – прояву морально-етичних особливостей учителя, що характеризують чесність, справедливість та доброзичливість настанов при організації навчально-виховної діяльності (П8); цілеполягання – прояву професійних

умінь ставити під час взаємодії з учнями адекватні ситуативні, поточні та перспективні цілі, мотивувати їх спрямованість (П9); соціальної адаптації – прояву соціально-професійних особливостей, що характеризують уміння реалізовувати свої організаторські якості, відповідальність, толерантність, доброзичливість до учасників навчального процесу (П10); проникливості – прояву психолого-педагогічних умінь надавати психологічну характеристику учням та їх батькам, готувати та надавати їм підтримку та допомогу у вирішенні різних життєвих ситуацій (П11); адміністративності – прояву формально-адміністративних особливостей з планування навчального процесу, підготовки та оформлення необхідних навчальних матеріалів, а також ведення необхідної документації (П12).

Указані ознаки було визначено на основі як самооцінки, так і експертної оцінки. При цьому 1-3 бали вважалися низькими значеннями, 4-6 – середніми, 7-9 – вище середнього, 10-12 – високими. В якості експертів виступали досвідчені психологи та методисти університету, які працювали з цими студентами. На основі узагальненої самооцінки та експертних оцінок визначався середній бал за кожним показником.

Також було використано опитувальник сформованості провідних педагогічних компетенцій учителя, запропонований О. Я. Чебикінін [7]. За своїм змістом він містить розгорнуті питання, спрямовані на оцінку компетентності вчителя як організатора навчальної діяльності, спроможного впроваджувати інноваційні та авторські технології до навчального процесу (П13); оцінку компетенцій вчителя як організатора спільної діяльності (П14) та оцінку компетенції з володіння основами теоретичного, творчого та креативного педагогічного мислення (П15). Процедура проведення обстеження та обробка отриманих первинних даних здійснювалася за схемою попереднього опитувальника.

Таким чином, за допомогою зазначених методик було отримано 15 показників, які було визначено як кількісно, так і якісно. Крім цих опитувальників, у роботі використовувалася власна методика з формування основ педагогічної майстерності, що реалізувалася у вигляді спеціального практикуму, який складався з трьох етапів: діагностувально-просвітницької, корекційно-розвивальної та формувальної.

Діагностувально-просвітницький етап передбачав занурення студентів у проблему педагогічної майстерності та її діагностику, рефлексію щодо пошуку шляхів розвитку компетенцій. Стосовно корекційно-розвивального етапу, його було спрямовано як на колективну, так й індивідуальну роботу з нівелювання небажаних ознак у педагогічній майстерності, пошук компенсаторних та невикористаних резервів, їх покращання, закріплення позитивних моментів тощо. Щодо формувального етапу, то він ґрунтувався на реалізації основ педагогічної майстерності на різних фрагментах моделювання навчального процесу з умовним класним колективом. Фактично в цій частині студенти не тільки опанували різні техніки основ педагогічної майстерності

¹ П- Тут та надалі ця позначка характеризує показник
Science and Education, 2017, Issue 6

та випробовували їх, але і закріплювали та вчилися самостійно працювати над її поліпшенням.

Запропонована система формування основ педагогічної майстерності реалізувалася в навчально-професійній підготовці студентів протягом одного місяця в другій половині дня безпосередньо перед початком педагогічної практики. Остання була невід'ємним компонентом нашого експерименту, оскільки виступала реальним полігоном в опробуванні отриманих знань, вмінь та навичок, що було запропоновано для засвоєння студентами на заняттях з педагогічної майстерності. Практикум проходив у достатньо інтенсивному темпі щоденно тривалістю 3-4 академічні години в спеціальному приміщенні.

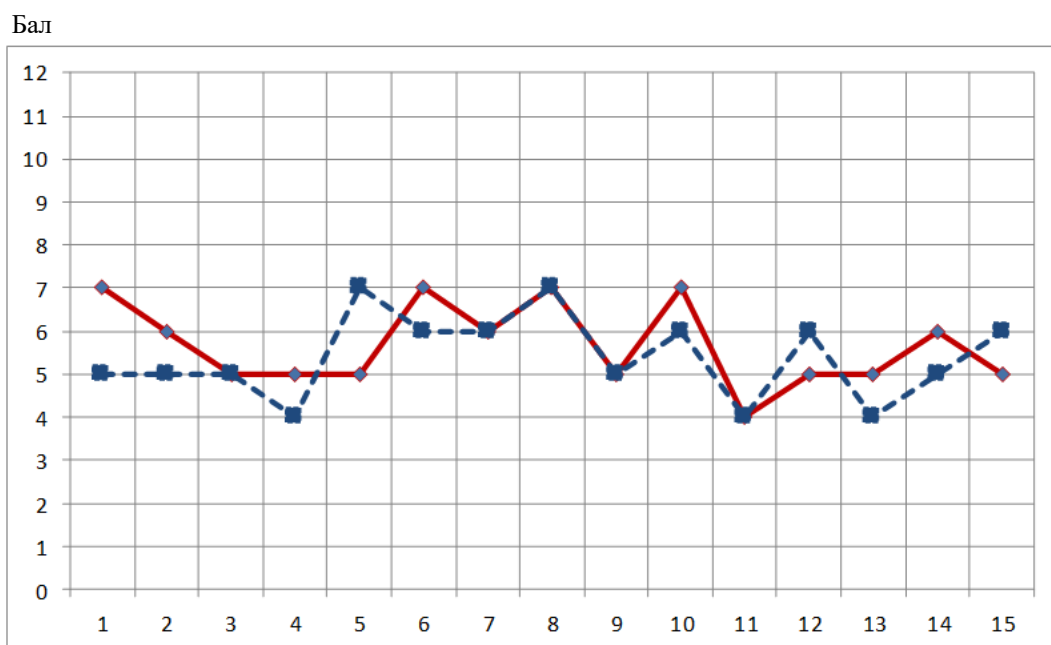
Обираючи випробовуваних для проведення дослідження, ми припустили, що ті магістранти, що отримали ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю, мали певні ознаки педагогічної майстерності порівняно з бакалаврами, які не мали попередньої педагогічної освіти. Спираючись на висловлене припущення, до експерименту було залучено 104 магістрантів факультету початкового навчання, яких було поділено на 4 підгрупи: перша – експериментальна – 18 магістрантів, що мали ступінь бакалавра з педагогічної спеціальності та залучалися до запропонованого практикуму з основ педагогічної майстерності; друга – контрольна – складалася з магістрантів, що теж мали попередню освіту за ступенем бакалавра педагогічної спеціальності, але проходили підготовку з основ педагогічної майстерності за традиційною

системою; третя – експериментальна – включала 14 магістрантів, які мали попередню освіту за ступенем бакалавра не за педагогічною спеціальністю та проходили підготовку в межах спеціального практикуму з основ педагогічної майстерності; четверта – контрольна – включала 16 магістрантів, що мали попередню освіту за ступенем бакалавра не за педагогічною спеціальністю та проходили підготовку з основ педагогічної майстерності за традиційною системою.

Обстеження студентів за методикою прояву ознак педагогічної майстерності проводилося перед початком занять з педагогічної майстерності та після завершення педагогічної практики. Що стосується методики визначення провідних компетенцій вчителя, то вони оцінювалися після завершення занять з педагогічної майстерності та педагогічної практики.

Результати дослідження

Розглядаючи отримані дані, можна побачити, що показники ознак педагогічної майстерності в магістрантів, що мали ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю в контрольних та експериментальних групах до проходження занять з основ педагогічної майстерності, мали відносно однакові значення, хоча з певною варіативністю. Тобто можна говорити, що до початку навчання студенти з попередньо виділених нами підгруп принципово не відрізнялися за діагностованими показниками (див. рис. 1). Отримані показники переважно знаходились в межах середніх значень. У цілому студенти обох підгруп мали рівні можливості їх покращання (П6; П7; П8; П9; П10; П11; П12).

Показники

Рис. 1. Середні значення показників педагогічної майстерності магістрантів, які мають ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю до експерименту

Примітка: — експериментальна група

---- контрольна група

Отримані результати засвідчили позитивні зміни в обох підгрупах. При цьому дані експериментальної підгрупи, як ми бачимо (див. рис. 2), досить суттєво відрізняються від контрольної. Фактично всі показни-

ки, що характеризують ознаки педагогічної майстерності в експериментальній групі, піднялися до високого та рівня вище середнього.

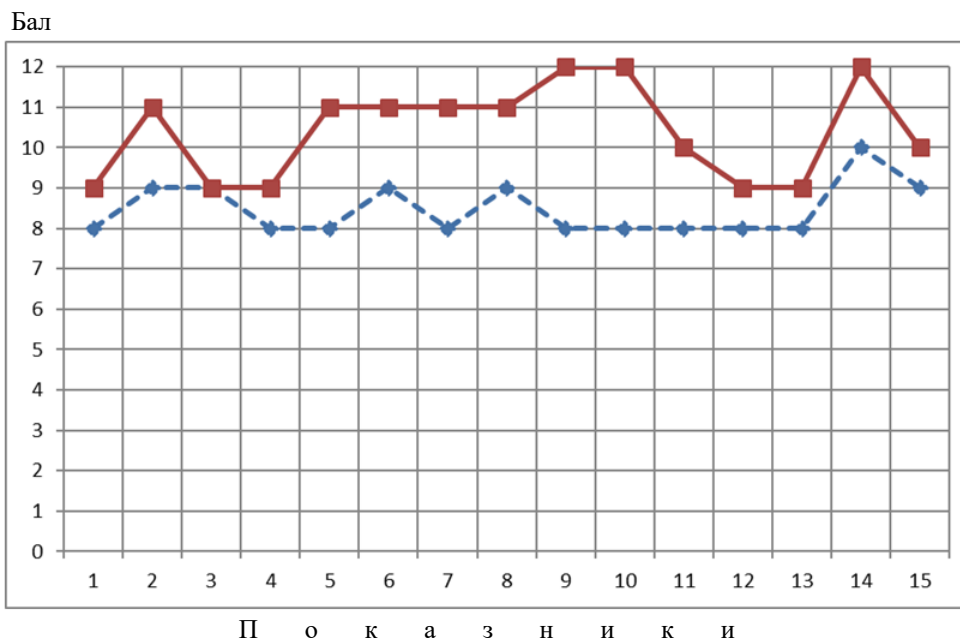

Рис. 2. Середні значення показників педагогічної майстерності магістрантів, які мають ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю після експерименту

Примітка: — експериментальна група
 - - - - контрольна група

Можемо констатувати, що запропонований тренінг з основ педагогічної майстерності, який пройшли магістранти, був ефективним засобом формування їхньої педагогічної майстерності. При цьому слід відмітити, що є студенти, в яких не було відзначено таких суттєвих змін. Поглиблене вивчення індивідуальних даних свідчить, що це переважно комунікативні особливості, які потребують попередньої досить тривалої корекційної роботи, яку неможливо провести за обмежений період тренінгу.

Щодо контрольної групи, то тут теж відбулися позитивні зміни, але не за всіма показниками. Якщо розглянути представлені результати (див. рис. 2), то можна побачити, що переважна більшість показників досягли значень, вище середніх. У цьому випадку можемо стверджувати, що чинна традиційна система теж дає свої позитивні результати, але не такі суттєві.

Обстеження магістрантів, які мали ступінь бакалавра не за педагогічною спеціальністю до початку експерименту, засвідчило, що виділені нами підгрупи (контрольна та експериментальна) теж суттєво не відрізнялись за діагностованими показниками. Варто зазначити, що перед початком опанування основ педагогічної майстерності в них були однакові можливості. Середні дані (див. рис. 3) демонструють, що більшість показників – як в експериментальній, так і

контрольній групах – знаходилися переважно на низькому (П5; П6; П11; П12; П13; П14; П15) та наближалися до середнього рівня. Виходячи з таких результатів, можна говорити, що відсутність попередньої педагогічної освіти засвідчує певні прогалини в ознаках прояву педагогічної майстерності в обстежених студентів.

Після проведення експерименту відбулися зміни діагностованих показників педагогічної майстерності, які були більш вираженими в експериментальній підгрупі. Фактично всі вони наблизилися до середнього рівня, а деякі – вище середнього (П4; П8; П11). Тобто опанування запропонованого практикуму сприяло кращому формуванню основ педагогічної майстерності. Що стосується підгрупи, яка залучалася до освоєння педагогічної майстерності за традиційною системою, то в цих магістрантів також відбулися зміни в прояві показників, що характеризують педагогічну майстерність, але значно нижче, ніж у тих студентів, що були в експериментальній групі. Лише за деякими показниками (П3; П4; П6; П11) вони досягли середнього рівня, а решта – лише наближалися до нього (див. рис. 4). Тобто традиційний підхід з опанування основ педагогічної майстерності за своєю ефективністю став менш дієвим для цих магістрантів.

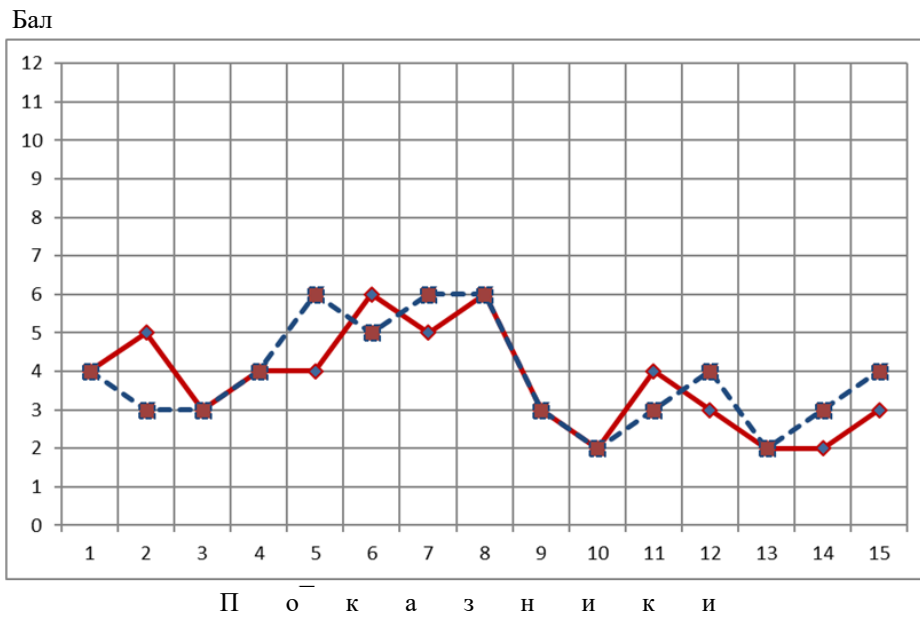

Рис. 3. Середні значення показників педагогічної майстерності магістрантів, які не мають ступеня бакалавра за педагогічною спеціальністю до експерименту

Примітка: — експериментальна група
 ---- контрольна група

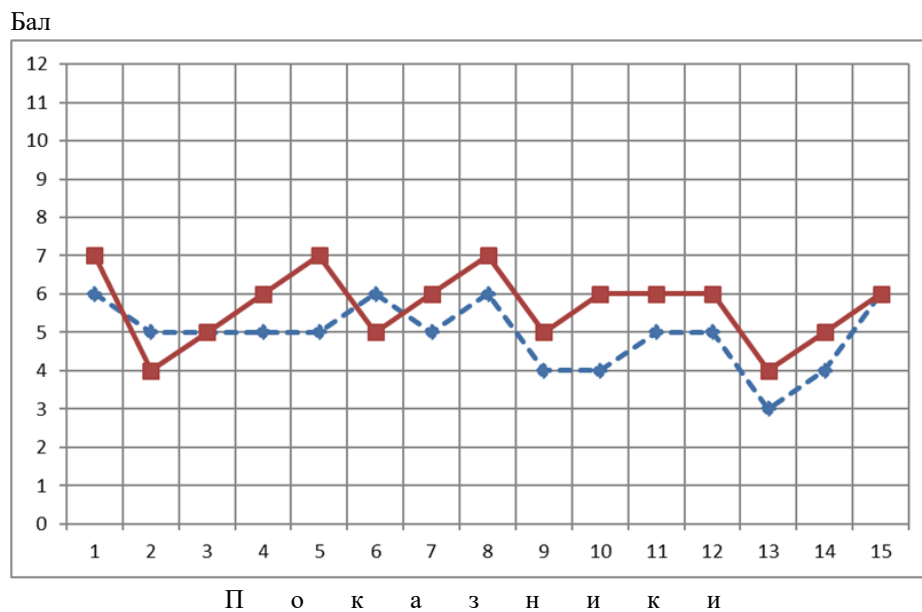

Рис. 4. Середні значення показників педагогічної майстерності магістрантів, які не мають ступеня бакалавра за педагогічною спеціальністю (після експерименту)

Примітка: — експериментальна група
 ---- контрольна група

Наступним кроком дослідження стало порівняння показників, що характеризують провідні компетенції вчителя до та після педагогічної практики. Як засвідчують результати дослідження, на початку пе-

дагогічної практики ознаки компетентності магістрантів експериментальних груп, що мали ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю, засвідчили (рис. 4), що вони знаходилися в зоні середніх значень (ПІ3;

П14; П15). Магістранти, що не мали ступеня бакалавра за педагогічною спеціальністю, за такими самими показниками знаходилися в зоні переважно низьких значень.

Після проходження практики в зазначених підгрупах змінилися на краще показники діагностованих компетенцій. Особливо покращилися їх значення в експериментальній підгрупі магістрантів, що мали ступінь бакалавра за педагогічною спеціальністю. Тут вони досягли переважно високого рівня. Позитивні зміни відбулися в контрольній групі (див. рис. 1, 2). При цьому показник компетентності вчителя як «організатора спільної діяльності» в експериментальній підгрупі досягнув максимальних значень, а в контрольній – наблизився до високого рівня. Показники компетенцій в магістрантів, які не мали педагогічної освіти за ступенем бакалавра, теж покращилися після закінчення експерименту (досягли середнього рівня).

Загалом отримані результати засвідчують, що запропонований тренінг з основ педагогічної майстерності був ефективним для всіх магістрантів незалежно від їхньої попередньої спеціальності порівняно з традиційним курсом педагогічної майстерності. Крім того, результати показують, що попередня освіта з педагогічної спеціальності при опануванні магістрантами програм, спрямованих на формування основ педагогічної майстерності, дає більш суттєві результати порівняно з респондентами, які її не мали.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навчальний посібник / О. Б. Голік. – Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. – 242 с.
2. Ковальова І. О. Образ педагога: Монографія / І. О. Ковальова. – Х.: ПФ «Антиква», 2002. – 276 с.
3. Лавріненко О. А. Історія педагогічної майстерності / О. А. Лавріненко – СПД Богданова А. М., 2009. – 328 с.
4. Основи педагогічної майстерності: навчально-методичний посібник / Е. І. Федорчук, Т. І. Конякова, В. В. Федорчук, В. О. Заремба; за заг. ред. Е. І. Федорчук. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006 – с. 84.
5. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.];

REFERENCES

1. Holik, O. B. (2010). *Pedahohichna maisternist: orhanizatsiino-upravlinskiy aspekt: navchalnyi posibnyk [Pedagogical excellence: organizational and managerial aspect: study guide]*. Donetsk: vyd-vo Noulidzh [in Ukrainian].
2. Kovalova, I. O. (2002). *Obraz pedahoha: monohrafiia [Image of a teacher: monograph]*. Kharkiv: PF «Antykva» [in Ukrainian].

Висновки

1. Розроблено методики оцінки різноманітних ознак педагогічної майстерності та провідних компетенцій вчителя.

2. Створено експериментальний варіант тренінгу з формування основ педагогічної майстерності, який складається з діагностувально-просвітницької, корекційно-розвивальної та формувальної частин.

3. Результати апробації запропонованого тренінгу показали, що він дозволяє підвищити рівень як педагогічної майстерності, так і провідних компетенцій учителя, усіх магістрантів незалежно від здобутих ними спеціальностей порівняно з традиційним курсом з педагогічної майстерності.

4. Доведено, що магістранти, які не отримали ступеня бакалавра за педагогічною спеціальністю, недостатньо готові до опанування педагогічної майстерності.

Проведене дослідження висунуло ряд нових проблем, пов'язаних із залученням більш валідної частини групи обстежених до статистичної достовірності емпіричних результатів, а також удосконалення тренінгу з основ педагогічної майстерності, спрямованого на роботу вчителя в інклюзивних класах та опрацювання можливостей збільшення терміну навчання в магістратурі осіб, які не мають попередньої педагогічної освіти.

за ред.. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А. М., 2008. – 375 с.

6. Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. Посіб. / Упор.: І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Г. Дмитренко та ін., За ред.. І. А. Зязюна. – Вища школа, 2006. – 60 с.

7. Системно-діяльнісний підхід до підготовки майбутнього вчителя / О. Я. Чебикін та інші. – Міністерство освіти і науки України: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса.

8. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності / В. В. Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Вид. Зволейко Д., 2008. – 140 с.

3. Lavrinenko O. A. (2009). *Istoriia pedahohichnoi maisternosti [History of pedagogical excellence]*. SPD Bohdanova A. M. [in Ukrainian].

4. Fedorchuk, E. I., Koniakova, T. I., Fedorchuk, V. V., Zarembo, V. O. (2006). *Osnovy pedahohichnoi maisternosti: navchalno-metodychnyi posibnyk [Foundations of pedagogical excellence: textbook]*. E. I. Fedorchuk (Ed.). Kamianets-Podilskyi: ABETKA [in Ukrainian].

5. Ziaziun, I. A., Kramushchenko, L. V., Kryvonos, I. F. (2008). *Pedahohichna maisternist: pidruchnyk [Pedagogical excellence: textbook]*. I. A. Ziaziun (Ed.). 3rd ed. rev. Kyiv: SPD Bohdanova A. M. [in Ukrainian].

6. Ziaziun, I. A., Bazylevych, N. H., Dmytrenko, T. H. (2006). *Pedahohichna maisternist: khrestomatiia: navch. posib. [Pedagogical excellence: reading book: study guide]*. I. A. Ziaziun (Ed.). Vyshcha shkola [in Ukrainian].

7. Chebykin, O. Ya. *Systemno-dialnisnyi pidkhid do pidhotovky maibutnoho vchytelia [System activity approach to future teachers' training]*. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy: Pivdennoukraiynskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. Odesa [in Ukrainian].

8. Fedorchuk, V. V. (2008). *Osnovy pedahohichnoi maisternosti [Foundations of pedagogical excellence]*. Kamianets-Podilskyi: Vyd. Zvoleiko D. [in Ukrainian].

Marianna Skoromna,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), lenior lecturer,
Department of Primary Education Teaching Technologies,
South Ukrainian National Pedagogical University,
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, Ukraine,*

Kateryna Polianska,

*PhD, associate professor,
Department of Bowed Instruments,
Petro Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,
1-3/11, Arkhitektora Horodetskoho Str., Kyiv, Ukraine*

DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EXCELLENCE IN MASTER-DEGREE STUDENTS HAVING BACHELOR'S DEGREE IN DIFFERENT SPECIALTIES

The paper deals with the relevant issue of exploring the peculiarities of pedagogical excellence formation in Master-degree students having Bachelor's degree in different specialties. In order to examine the peculiarities of pedagogical excellence manifestation and its main indicators there were developed two author's techniques revealing and measuring twelve indicators of pedagogical excellence and three indicators of teacher's main skills. The experiment involved 104 Master-degree students majoring in Primary Education who had Bachelor's degree in different fields. The respondents were examined according to the developed techniques and methods. The initial assessment showed that the indicators of their pedagogical excellence were basically at low and average levels. Though the respondents having Bachelor's degree in pedagogical specialty had average and above average levels of pedagogical excellence indicators. In order to develop the students' pedagogical excellence there has been elaborated a unique workshop involving a set of trainings which was implemented into the educational process within a month in the afternoons. Besides, at the end of this course students were involved into teaching practice (internship). The respondents were divided into two groups: the students who had Bachelor's degree in a pedagogical specialty, and those ones majoring in another field. Each group was divided into experimental and control subgroups (four groups in general). The experimental group was taught according to the developed training, and the control one studied according to the traditional system. In a month after taking the course the students undertook internship program. After that everyone was reexamined according to the developed methods and techniques. The research results have shown that in general the indicators of pedagogical excellence in both groups of students have increased, but one can observe the most significant positive results in the experimental group, namely in the Master-degree students who had Bachelor's degree in pedagogical specialty. It means that the Master-degree students having Bachelor's degree in non-pedagogical specialty are not ready to Master pedagogical excellence programs within the determined period of time, so that it should be prolonged.

Keywords: pedagogical excellence, educational and professional activities, competency formation, Master-degree students, Bachelor's degree.

Submitted on June, 2, 2017

Reviewed by Doctor za Pedagogy, prof. T. Osypova